

2184

*Iole, Donnachovi a Aoife.
Mému světu.*

2
1
8
4

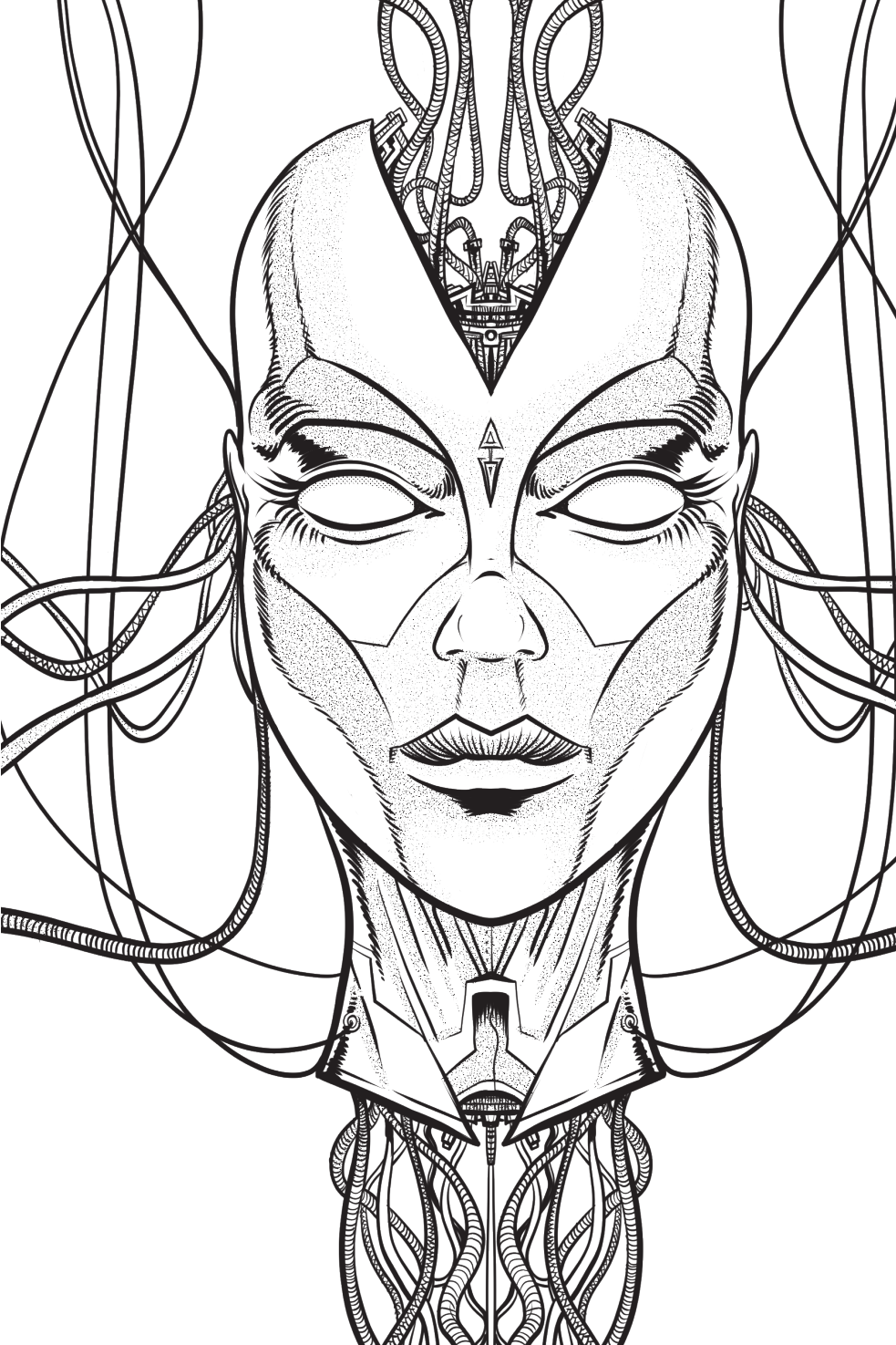

NEIL **SHARPSON**

2184

PÁD KASPICKÉ REPUBLIKY

When the Sparrow Falls
Copyright © 2021 Neil Sharpson
All rights reserved.
Czech edition © Martin Královec – Planeta9, 2022
Translation © Martin Královec, 2022
ISBN 978-80-88321-92-7

PROLOG

ZAČNU OBĚŠENÍM LEONA MENDELSSOHNNA.

Přesně tak. Rozhodnuto.

Má milovaná žena je spisovatelka a varovala mě, že najít místo, odkud začít, je ta nejtěžší věc na vyprávění jakéhokoliv příběhu. Dlouho jsem chtěl začít založením Kaspické republiky před čtyřiaředesáti lety nebo svým narozením v této zavrženíhodné zemi o tři roky později. Ale první přístup by zaváněl historií (kterou se mi nechce psát) a druhý zase životopisem (ujišťuji vás, že ten byste nechtěli číst). A tak začneme za krásného, jasného a řezavě chladného zářijového dne, kdy byl nešťastník Mendelssohn vyveden před zraky funkcionářů, zástupců odborů a jednoho novináře na dvůr a za jejich zimomřivého šoupání nohama oběšen.

Nebyli to lidé, kteří by se štítili násilí. Muži i ženy, všichni věděli, že Kaspická republika stráží cosi nevyčísitelně cenného, poslední uhasínající uhlíky lidského plemene. A na ochranu svého lidu před Pekelným strojem musí být stát – jakýkoliv stát – ochoten zabíjet. Aparátčící Kaspické republiky si chodili zastřílet stejně často, jako vůdci jiných, dekadentnějších národů navštěvovali politické debaty. Ale střelení je docela něco jiného než věšení. V Kaspicku se nevěšelo už desítky let, a musela se tak postavit zbrusu nová šibenice. Stála na dvorku, škaredá a děsivě čistá. Z nějakého

záhadného důvodu byla natřena jasnou nebesky modrou, asi aby od ní nešel odtrhnout zrak, a svíravě neodolatelnou barevností si vynucovala pozornost přihlížejících. Z pohledu na dosud nepoužitou šibenici na začátku dlouhé hrůzoplňné služby jde opravdu strach.

Vyvedli ho na chladný ranní vzduch. Jeho vzhled šokoval dokonce i vysoce postavené členy Státní bezpečnosti a jejich nesmiřitelné soupeře z úřadu Politické bezpečnosti. To byli muži z podstaty své práce uvyklí pohledu na zmučená lidská těla, ale i oni se při spatření toho stvoření, podpíraného z jedné strany strážným a z druhé knězem, zachvěli.

Mendelssohn byl vždycky hubený, ale teď se ti, již ho viděli, museli ptát, kde jsou ty svaly, s jejichž pomocí pláše vrávorá v ostrém slunci, které jako by spíš mrazilo než hřálo. Jasně modré oči se nyní leskly v hlubinách propastí očních důlků a kdysi hustá hříva hnědých vlasů byla tak zplstnatělá a řídká, až se zdálo, že by ho o ni připravil první silnější porыв větru. I vousy měl zanedbané, rostly mu přes ústa a byly v nich uschlé zbytky posledního jídla, misky řídké šedivé polévky, kterou za rozbřesku zhltal. Nemám žádný důvod sympatizovat s lidmi, kteří tehdy ráno sledovali smrt Leona Mendelssohna, ale stejně bych řekl, že jim ho muselo být líto. Koneckonců byl jedním z nich. Nebo býval. Byl kdysi jedním z předních intelektuálních majáků strany, jedním z mála, kdo stále ještě dokázal vdechnout zásadám revoluce šlechtnost a romantiku, tím, kdo stále ještě dokázal čistě zazpívat staré písně. Uměl psát básně, zatímco ostatní zápasili s prózou.

To už byla minulost. Spadl příliš hluboko a nezbývalo mu nic jiného než spadnout i posledních šest stop.

Mendelssohn ze šibenice věnoval davu smutné pousmání a na krk, sotva silnější než samotný provaz, mu natáhli smyčku.

„Nebojte se, přátelé,“ řekl tiše. „Brzy se zase setkáme.“

Kněz, který ho doprovázel z cely, souhlasně přikyvoval, aniž by vůbec tušil, co těmi slovy Mendelssohn myslel nebo jakému nebezpečí se svým souhlasem vystavuje.

Proč ho pověsili? Protože ho milovali, a on je zradil.

Kdyby ho jednoduše zastřelili, splynul by s anonymními tisíci. Ale tohle byl Leon Mendelssohn. Měli jsme ho na nočních stolcích a četli z něj našim dětem. Jeho slavná slova o podstatě lásky z *Eliášova vozu* se už skoro třicet let předčítala na polovině kaspických svateb.

Jeho přínos pro život státu byl nezměrný. Jeho zrada nepopsatelná.

A tak ho stát pověsil, aby to každému došlo.

Ačkoliv se věšení zdá barbarské, může být při správném provedení milosrdnou formou popravy. Okolnosti ale takovému průběhu nebyly nakloněny. Jak jsem již uvedl, oběšením se nepopravovalo už desítky let, a navíc, i kdyby smyčka byla uvázaná zkušně, Mendelssohn byl prostě moc lehký. Visel tam asi dvě minuty a před očima shromážděného davu se měnil z důstojného, učeného muže v dusící se zvíře a nakonec na věc tiše visící ve větru.

Nikdo z věrných straníků nic neříkal. Nikdo v této hře nechtěl být hlavní postavou. Všem stačilo zůstat v komparzu.

Podívejte se na snímky pořízené při popravě a prohlédněte si tváře těch lidí: šedivé, s boláky, zaměnitelné jako řada neumytých brambor. Ale kdybyste stáli mezi nimi, spatřili byste ještě jednoho muže. Táhlo mu na čtyřicet, avšak ve tváři měl dosud mladický zápal, hlavu plešatou, nezdravou kůži a oči zhrzeného milence, planoucí nenávistí a otrávenou láskou.

Byl to novinář Paulo Xirau, jediný zástupce své profese, který se mohl popravy zúčastnit. Novinářům se na místech, jako je Kaspická republika, zpravidla nedůvěřuje. A *pokud* se některým z nich důvěřovalo, museli svou věrnost mimořádně osvědčit. To Paulo zcela nepochybně dokázal. Nakonec, když se ohlédnu za dobou, kterou jsem v Kaspické republice strávil, musím se sám sebe ptát: Věřil *někdo* tolik jako on? Ve stranu, v zásady, na kterých byl národ založen? Uměl někdo tak nenávidět, tak vášnivě milovat, zasvětil někdo svůj život, tělo i duši Kaspické republice tak vroucně jako on? Pochybuji. Což je tragédie, uvážíte-li, kým doopravdy byl.

Ve světlejších chvílích ho lituji. Jednou jsem se setkal s teologem, který popsal peklo jako „malou místnost, kde máte

spoustu času přemýšlet o tom, jak moc se nenávidíte“. Paulo Xirau do této místnosti vstoupil již dávno a zabarikádoval za sebou dveře.

Všichni přítomní znali Xiraua i Mendelssohna. Věděli, proč Xirau má důvěru a proč byl Mendelssohn zabit. Přesto doufám, že i je šokovalo, když Xirau narušil řadu anonymních stranických patolízalů, postavil se před ještě se hou-pající Mendelssohnovo tělo a plivl mu na prsa hustý žlutý chrchel hlenu. Pak, jako by sám sebe očistil od nějakého zlého ducha, klidně odkrácel z nádvoří a zastavoval se, jen aby si vyměnil zdvořilý úsměv beze slov s některým z vyso-ce postavených straníků.

Nikdo nic neřekl. Ale té noci se v salonku Augusty Nieman-nové, zástupkyně ředitele StaBezi, sešli čtyři vrchní členové Nejvyšší rady Státní bezpečnostní služby. A tam, s jazyky rozvázanými Niemannové stále úctyhodnou, byť tenčící se zásobou předembargové brandy, statečně šeptem prohla-šovali, že bez ohledu na politiku, prostě zapomeňme na *jednu sekundu* na politiku, Xirau překročil hranici. Všichni se shodli, každý s o něco větší vervou než ten před ním, že Mendelssohn musel zemřít. Ale plivat na jeho tělo? Napros-to nemístné.

„Neměli jste někdy pocit...“ začala Niemannová a všichni v místnosti byli hotovi cítit přesně to, na co se jich Nieman-nová ptala, „... že na Paulovi Xirauovi je něco *divného*?“

Je to vzácný dar, když je v zemi jako Kaspická republika možné říct pravdu. Hosté Augusty Niemannové ho přijali s ještě hlubší vděčností než brandy a upřímně pronesli alespoň:

Ano.

Bože.

Na Paulu Xirauovi bylo nepochybně, nepopíratelně, něco divného.

0

1

01

Převěd

1. PODST. JM. M. NEŽIV.

Proces, při kterém je vědomí přeneseno ze živého těla na umělý server nebo naopak, a to za užití Sontangovy procedury.

„Zraněná po nehodě podstoupila převěd a byla bezpečně nahrána.“

2. PŘEVĚDIT (rozk. -d; 3. mn. -dí)

Digitálně přenést vědomí z fyzického světa do virtuálního prostředí nebo naopak.

„Kdybych měl peníze, převědil bych se do Ó!Moře.“

- *Oxfordský slovník angličtiny*, 5. vydání

MĚSÍC POTOM, CO OBĚSILI STARÉHO MENDELSSOHNNA, byla v malé, ušmudlané ložnici ve Starém Baku nalezena dvě těla. Okolí bylo tehdy stejně jako dnes především ruskojazyčné, a proto vedle mého nadřízeného, zvláštního agenta Alfonse Griera, přidělili k vyšetřování i mě. Uměl jsem trochu rusky (byť už jsem leccos pozapomněl), což jsem zdědil po matce spolu s krátkozrakostí a dlouhým nosem. Kaspicko bylo zemí přistěhovalců a Grierova rodina byla původně německá, sám Grier ale mluvil jen obzvlášť úsečným a uštěkaným anglickým nářečím. Jedině z toho důvodu jsem se pro vyšetřování ve starém Baku hodil. Aspoň podle Griera.

Grier zaklepal na dveře. Otevřel je starý Rus se skvostným bílým plnovousem a smutnými vodnatými očima. Ztuhl. Sám nám zavolal, ale stejně při pohledu na nás ztuhl. StaBez na lidi takhle působí. To PolBez působí docela jinak, před ní lidé neztuhnou. Před ní lidé utíkají.

„Jakub Smolna?“ vyštěkl Grier.

Smolna nervózně přikývl.

„Jsem zvláštní agent Alfons Grier ze Státní bezpečnosti, tohle je můj kolega agent South. Kde jsou ta těla, prosím?“

Smolna se na nás oba díval, oči mu v tiché hrůze těkaly z jednoho na druhého.

Grier si otráveně odfrkl a šťouchl mě loktem do žeber. S leknutím jsem si uvědomil, co se po mně žádá, a začal jsem v paměti pátrat po potřebných ruských slovech.

„*Těla,*“ bylo jediné, na co jsem se zmohl.

Smolna přikývl a gestem nás pozval dovnitř.

Grier mě neměl rád a bylo to zcela pochopitelné. Tehdy už jsem byl agentem StaBezi dvacet devět let a za tu dobu jsem byl jen jedinkrát povýšen. Grier to chápal tak, že nejsem politicky oblíbený. Stranické schůze jsem navštěvoval jen v té nejnnutnější míře, která se po člověku v mém postavení vyžadovala, což chápal zase tak, že jsem neloyalní. A z těchto důvodů se od první chvíle, kdy mě k němu přidělili, ke mně choval jako ke starému granátu nalezenému pod podlahou, jenž může kdykoliv vybuchnout. Já už po těch letech neberu Griera tak přísně. Měl rodinu: ženu a dva syny. To hned vše nasvítí z jiného úhlu. Není těžké být milý, když nemáte za krkem PolBez. Tehdy ale byli všichni v Kaspicku připoutáni neviditelným lanem k někomu jinému. Pokud bych byl za neloyalitu odstraněn, on by byl dost možná s celou rodinou smeten se mnou.

Právě mi došlo, že o Grierovi mluvím, jako by už byl mrtvý. Ale to nemusí být pravda. Staly se koneckonců i divnější věci. Dneška se dožili nejrůznější lidí.

Dvojčata Pariova, Yasmin a Sheena, se snažila místnost co nejvíce zútulnit. Přes zažloutlé plesnivé fleky pověsila na zeď obrázky, kde se objímají a široce, upřímně a velkoryse usmívají. Aby zamaskovala navlhlý oděr Smolnova starého koberce, rozmístila po pokoji vázy s květinami a dokázal jsem si představit, že ve světle svíček, hustě rozetých po křbové římse a stole, mohla místnost vypadat i útulně a domácky.

Dvojčata ležela na posteli tvářemi k sobě. Požádal jsem Smolnu rusky, aby těla identifikoval. Ukázal doleva, Yasmin, pak doprava, Sheena. Nezdál se být úplně jistý a nemohl jsem mu to zazlívát.

Yasmina měla oči zavřené a Sheena otevřené, ale kromě toho byly svými zrcadlovými obrazy. Yasminin obličej vypadal blaženě a klidně. Sheena upřeně zírala na zažloutlou omítku na zdi. Měla pod pravým okem malé, dokonale kulaté mateřské znaménko, které jsem si dobře zapamatoval, abych ji odlišil od sestry. Postavení jejich těl naznačovalo přesně to, co jsem si domýšlel, že má naznačovat, dvě sestry si zdřímly po dlouhém a náročném dni. Všechno, od

toho, jak měla Sheena zkřížené kotníky, až po to, jak měla Yasmin podloženou tvář pravou rukou jako polštářem, všechno vypadalo, jako by jen odpočívaly. Obě byly dočista mrtvé. Dopátrat se příčiny smrti byl důvod, proč jsme se tu s Grierem ocitli: zjistit, jestli to byla vražda, nebo něco horšího.

Smolna se v místnosti s těly očividně necítil dobře, a tak jsem ho vzal na chodbu a položil mu pár otázek, zatímco Grier bez hnutí stál uprostřed pokoje, jako by se pokoušel vstřebat záhadu pomocí osmózy. Smolna toho moc nevěděl, nebo to předstíral, a já neměl energii na něj tlačit. Řekl jsem mu, aby počkal v kuchyni, a vrátil jsem se do ložnice, kde jsme se s Grierem pustili do práce.

Navzdory vzájemné nevráživosti se nám svým způsobem spolupracovalo dobře. Už jsme nebyli žádní mladíci, ale já měl lepší zrak (aspoň nablízko), takže mým úkolem bylo ohledat těla, a Grier se přehraboval v osobních věcech sestery a pokoušel se sestavit obraz jejich životů.

Grier měl hluboký, hřmotný hlas a v jiném životě mohl být dobrým hercem. Měl charisma a byl rád středem pozornosti. Když jsem ohledával těla, Grier recitoval monolog, kterého byl sám autorem: „Sheena a Yasmin Pariovy. Dvacet osm. Nestraníci. Narozeny v Nachičevanu. Dvojčata. Zrádkyně národa a veškerého lidstva otazník.“

„Žádné známky násilí,“ zašeptal jsem. „Možná prášky? Sebevražda?“

„Nebylo by to pěkné?“ odpověděl Grier. „Aspoň pro jednu. Kde by na to vzaly, Southe? Kdybys na to měl peníze, proč bys žil tady?“

„Možná měly peníze, protože žily tady,“ nadhodil jsem. „Žily skromně a našetřily si?“

„Řekl Smolna, kde pracovaly?“ zeptal se.

Ohledával jsem Yasminino tělo, a když jsem otočil hlavu ke Grierovi, abych mu odpověděl, shodil jsem tím pohybem její bezvládnou ruku z ramene a ta jemně přistála na Sheeně. Jakub Smolna byl bytný, který respektoval soukromí nájemníků a nezajímal se, kde si na nájem vydělávají, dokud na něj měli.

„Hostesky?“ Grier použil rozšířený eufemismus. Znovu jsem zavrtěl hlavou. Smolna říkal, že Pariovy výjimečně mužské návštěvy měly, ale nic, co by nasvědčovalo tomu, že se jedná o podnikání. Na živobytí by to nevystačilo. Sex je v této době otřesně levný, připomněl jsem Grierovi.

„Neřeš to, Southe,“ řekl Grier nezúčastněným hlasem. „Dvojčata. Dost o jejich tělech, kde mají duše?“

Zastavil jsem se. Na Yasminině šíji byla malá, sotva centimetrová a úhledně nanesená skvrnka make-upu. Ať ji aplikoval kdokoliv, udělal to velmi pečlivě, ale zvolený make-up byl na Yasmininu pokožku přece jen příliš světlý a přitahoval pozornost k tomu, co měl skrývat. Setřel jsem ho palcem a odhalil malý, potrhaný vpich. Byl provedený zařízením, které je nelegální dokonce i v zemi svého původu. Tento vpich byl studna. Úzká, ale tak hluboká, že sahala skrz lebku přímo až do šedé hmoty jejího mozku. A věděl jsem, že kdybych prozkoumal Sheenin krk, našel bych identické poranění.

Grier se ptal, kde jsou jejich duše.

Otočil jsem se k němu a jen přikývl. Grier si povzdechl, upřímně zklamáný. „Nuže,“ řekl. „Sheena a Yasmin Pariovy. Dvacet osm. Dvojčata. Zrádkyně národa a veškerého lidstva. Tečka.“

Bez dalšího slova unaveně odkráčel z místnosti a pak už jsem jen slyšel, jak pod jeho mohutnou postavou vržou schody a on míří k vysílačce v autě, aby informoval velitelství StaBezi.

Obrátil jsem se ke dvěma tělům na posteli.

„Proč jste to udělaly?“ zašeptal jsem sám pro sebe.

Cítil jsem se činem Pariových zrazen. Nebyl to první převěd, kterého jsem byl svědkem, ani desátý, stý nebo pětistý, ale tenthle jsem vnímal jako bod zlomu. Byli jsme poslední skutečné lidské bytosti a naše počty slábly. Rozhlédl jsem se po místnosti a soustředil se obrázky Pariových, jaké byly zaživa: mladé, plné života a krásné. V Sheeniných a Yasmininých očích jsem viděl inteligenci, radost a lásku k životu. Viděl jsem všechno to, co si národ nemůže dovolit ztrácet. Když jsem se obrátil k tělům na posteli, spatřil jsem další dva kroky na sestupu k vyhnutí.

Už dávno jsem se vzdal myšlenky, že Kaspická republika někdy dosáhne svých ideálů a stane se místem, kde budou lidské bytosti moci žít svobodně a šťastně. Ale samotných ideálů jsem se nevzdal, kdežto Pariovy ano. Obrátily se k lidstvu zády a vydaly se Stroji. Cítil jsem vztek a zradu, ale také lítost. Mohl jsem je skutečně vinit z toho, že si myslely, že na ně ve Strojovém světě čeká lepší život? Vždyť jaký život na ně čekal tady?

„Proč jste to udělaly?“ zeptal jsem se těl bez života. Ale když jsem se podíval z okna na šedivé, nepřátelské ulice Ellulgradu, pulzující hladem, bídou a surovostí, na rtech mi sama od sebe vytanula velezrádná otázka:

„Co vám trvalo tak dlouho?“

02

02

Kaspická republika leží na východním pobřeží Kaspického moře a rozkládá se na téměř celém území již neexistující Ázerbájdžánské republiky a zároveň na území provincie Sjunik, dobyté na Arménii během krátké kaspicko-arménské války v roce 2158. Imigrační vlny vyvolané UI revolucí a napětí mezi místními Ázerbájdžánci a Novými humanisty přerostly v otevřené násilí a vyvrcholily svržením vlády a dobytím ázerbájdžánského hlavního města Baku (přejmenovaného na Ellulgrad) v roce 2154. Strana Nových humanistů udržuje v zemi od počátku úplnou kontrolu nad veškerou politickou silou a zastává militantní organickou nadřazenost a proti-UI ideologii. Nedávná zpráva OSN vyhodnotila Kaspicko jako jednu z „nejméně svobodných“ zemí na světě. Vláda Spojených států označila Kaspickou republiku za stát sponzorující terorismus, vzhledem k tomu, že o ellulgradské vládě je známo, že podporuje hnutí organické nadřazenosti v mnoha zemích, a to včetně Spojených států.

*– Přehled CIA,
heslo Kaspická republika*

ŘÍKÁME TOMU PŘEVĚD. To slovo je ošklivým zkrácením ještě ošklivějšího „přenosu vědomí“, ale když padne, je třeba dodržet dané postupy.

Stáli jsem s Grierem před vchodem do Smolnova bytu, Grier kouřil děsivě levné ruské cigarety a čekali jsme na sanitku, která odveze Pariovy do márnice, kde budou ohledány a pak pohřbeny do neoznačeného hrobu. Dvě další tajemství ukrytá do půdy Kaspické republiky. Na těchto tajemstvích jsou postaveny základy národa. Jsou zemí, po které chodíme. Já i Grier sepíšeme hlášení a ta budou ověřena, přezkoumána a porovnána.

Zatímco nakládali těla obou žen do sanitky, Grier hleděl do oken nad námi jako lev přehlížející pláň a několik závěsů se pod tím pohledem zatáhlo. Dívali jsme se, jak sanitka odjíždí, a Grier zahodil cigaretu a šlápl na ni.

„Musíme to samozřejmě říct Parchantům,“ prohlásil Grier. „Parchanti“ byli Politická bezpečnost.

„Pariovy nebyly ve straně,“ řekl jsem opatrně.

„Je půvabný, že si myslíš, že jim na tom záleží,“ odpověděl Grier nevrle. Měl pravdu. Technicky byl jakýkoliv zločin, dokonce i převěd, mimo pravomoc Politické bezpečnosti, pokud nebyl spáchán členem strany. A přesto PolBez nepochybně obrátí Smolnův byt naruby a velmi pravděpodobně na velitelství u jezera Boyuk Shor obrátí naruby i Smolnu.

Grier prudce ukázal prstem na Smolnu, který nás nervózně pozoroval od dveří. „Řekni mu, ať nikam nechodí,“ rozkázal a nastoupil do auta.

Přistoupil jsem ke Smolnovi, který na mě hleděl jako dítě toužící po ujištění, že neudělalo nic špatně.

Dal jsem si pozor, aby se mi za zády nezjevil Grier, a zašeptal jsem Smolnovi rusky: „Přijdou další. ‚PolBez‘, rozumíš?“

Jen to slovo vyslovit je způsob útoku. Smolna zbledl a stáhly se mu zornice.

„Doporučil bych ti, abys v tu chvíli byl někde jinde,“ zamumlal jsem, otočil se na podpatku a odešel k autu.

Cesta zpět byla napjatá. Nemohl jsem setřást dojem, že Grier ví, co jsem udělal. Varovat Smolnu bylo nerozumné. Pokud ho PolBez chytí (a oni ho chytí), udá jim mé jméno. Možná na mě budou večer v kuchyni čekat dva guliveri a jen tak mimoděk si budou ve tmě pohrávat s noži a pendreký. Nebo možná neudělají nic. Mé jméno může být zastrčeno do nějaké složky a ve tmě čekat na odhalení jako rakovina v remisi.

Grier neříkal nic a s agresivně vystrčenou bradou se snažil dostat ze špinavých a křivolakých ulic Starého Baku, aniž by přešel nějakého výrostka. Případ převědu mu na náladě zaručeně nepřidal. Obyčejná vražda nebo sebevražda je den papírování. Ale převěd není obyčejná věc trestního práva, je to věc bezpečnosti. Armády. Strany. Vlády. Bude muset uvědomit nejméně devět různých úřadů a orgánů, každý z nich jedinečným postupem, jenž ohlášení frustrujícím způsobem komplikoval. Samozřejmě že to nikdo *vědět* nechtěl (s očividnou výjimkou Parchantů), ale Grier jim to stejně musel říct. A samozřejmě, nebyl to jeden případ převědu, ale dva. Pro Griera jako vrchního agenta to znamenalo týden až dva vyčerpávajícího papírování. Jel s pedálem na podlaze a já si napůl vážně říkal, jestli se to nechystá napálit plnou rychlostí do zdi, jen aby se tomu všemu vyhnul. Jako by mě to právě jen tak napadlo, zmínil jsem se, že vzhledem k tomu, že Pariovy byly nalezeny za stejných okolností, stačí sepsat jednu sadu papírů pro Yasmin a pak jen nahradit její jméno Sheeniným a ušetřit si tak polovinu práce. Grier sundal nohu z plynu a zpomalil na zákonný limit.

Sledoval jsem ubíhající město nejspíš hlavně z masochismu. Zřícené a zabedněné domy, před obchody fronty zachmuřených lidí. Na ulici se prali tři zarostlí vagabundi, mlátili se a kousali s takovou zuřivostí, že nebylo možné říci, kdo je na čí straně a jestli tam nějaké strany vůbec jsou.

A hle, na troskách starých, rozvalených domů se zarputile drží staré plakáty. Mantry dávno minulé budoucnosti. V angličtině a ruštině: JSME SKUTEČNÉ LIDSKÉ BYTOSTI, JEDNO TĚLO, JEDEN DUCH, STROJE NÁS NENAHRADÍ, a konečně TRIUMVIRÁT JE... posledních pár slov servali nepřátelé státu, nebo možná vít. Zpráva na plakátu tak vy-padala ještě výhruzněji.

Triumvirát je *co*? Na pozoru? Trpělivý? Připravený na vše? Odhodlán k našemu konečnému a úplnému zničení? Ano. To vše je pravda.

Ty plakáty by měli vyměnit, pomyslel jsem si. V takovém stavu vrhají na stranu špatné světlo. Měli by je vyměnit.

Pomyslel jsem si to, ale nemyslel jsem si to.

Na nějakých plakátech mi ani za mák nezáleželo.

A přesto ke mně ta nezvaná myšlenka doputovala jako nevitáný host, který se mi zabydlel v hlavě.

Tento přízračný jev jsem poprvé zaznamenal před mnoha lety. Ten, za koho jsem se považoval, já, Nikolaj South, se plahočí dalším dnem, nahrbený a ustrašený, když mu nenápadný a veselý hlas v hlavě předloží nechtěnou radu.

Ta stará ženská krade z vozíku s ovocem. Nahlas ji.

Tenhle mladík. Viděl jsi ho tady v okolí někdy? Vypadá tmavě. Mohl by to být Azík. Podezřelý.

Paní Jannicková v bytě pod tebou. Kdykoliv tě zahlídne jít dolů po schodech, ztlumí hlas. Co skrývá?

Říkám tomu hlasu Správný bratr. Rád předstírám, že je to jen placené očko, které se straně podařilo natlačit mi do hlavy, když jsem zrovna nedával pozor.

Říkal jsem si, jestli jsem jediný, kdo má Správného bratra. Úkosem jsem pohlédl na Griera, který pevně svíral volant a spodní čelist měl jako beranidlo vystrčenou proti světu. Měl vlastní hlas, jenž ho káral a napomínal až k nesnesení?

Ne. Grier neměl Správného bratra. Grier *byl* Správný bratr. StaBez byla plná Správných bratrů. Jen já byl prokletý vlastním osobním bratrem.

Tak jsem si to alespoň vysvětloval.

Bylo to snazší než si připustit, že ty myšlenky patří mně, že zkrátka mám v hlavě kus okupovaného území.

„Proč se cítíš být okupován?“ zeptal se mě Správný bratr. „Tohle je Kaspická republika, té jsi přece věrný?“

Ano. Byl jsem jí věrný. Ale cenu za věrnost jsem platil jen trpce. A nejhorší bylo platit strachem.

Formálně v Kaspické republice platily monety, ale skutečným národním platidlem byl strach. Kdo dokázal strach nahánět, byl bohatý, kdo ve strachu žil, byl chudý. Strach ze StaBezi, strach z PolBezi, strach z hladovění, strach z Triumvirátu vládnoucího celému širému světu. Strach z bolesti. Strach ze ztráty. Strach ze smrti.

Protože jsme opravdové lidské bytosti, připomínala nám strana.

Zrození z půdy a masa. Stvoření k obrazu Božímu. Podřízení jen andělům.

A jako taková jsme trpěli.

0

8

03

Po prvních šesti měsících Konfuciova provozu došlo v Kapitolu k náhlé a zásadní změně názoru na problematiku pokročilé umělé inteligence. Zřejmě to nic nedokresluje tak hezky jako otočka senátora Marka Sorensona (zvoleného za Illinois), jenž byl dříve považován za jednoho z nejhlasitějších kritiků PUI, a nyní amerického Konfucia otevřeně prosazoval. Zeptal jsem se senátora, jak to, že se PUI přestal obávat, a naopak si ji oblíbil. Odpověděl překvapivě: „Neoblíbil jsem si ji. Jsem stejně znepokojený jako před pěti lety, ne-li víc. Ale v současné situaci je otázka: ‚Měli bychom stvořit superinteligentní UI?‘ zhruba stejná, jako bychom se ptali, zda máme v práci nosit ochranné pomůcky. Je to jen akademická debata. UI už byla zrozena. Čína odšpuntovala láhev, vypustila džina a jeho výsledky mluví samy za sebe. Pokud co nejrychleji nestvoříme amerického Konfucia, jako velmoc jsme skončili. Je to úplně prosté.“

– „Americký Konfucius? ‚Kdy, nikoliv jestli.‘“
The Washington Post, 3. září 2149

BUDOVA, ZE KTERÉ SE JEDNOHO DNE STALO ÚSTŘEDÍ Státní bezpečnosti, zahájila existenci jako Grandhotel Neftchilar, kdysi považovaný za nejlepší hotel v Ellulgradu.

Nyní tak dokonale sloužila současnému účelu, že byste v ní starý hotel už nikdy nenašli. Když jste vystoupili po vyčerpávajícím a chmurném schodišti, vynořilo se před vámi průčelí domu jako ponurý kostel kdesi v cizině. Uvnitř jste se ocitli v bývalém lobby, nyní v recepci StaBezi. Zřejmě mělo ohromit návštěvníky velkolepostí a lesem sloupů z hnědého mramoru, táhnoucích se od velikého schodiště a přivádějících zraky hostů k recepčnímu pultu. Teď ale působilo dojmem lesa, kterým procházíte jako osamocené zvíře pod drobnohledem ve stínu se hemžících tvorů.

Ti, kdo vstoupili, byli bez výjimky sledováni, ti, kdo se dívali, byli vždy neviděni. Jak jsem říkal, těžko si představit, že tato budova byla kdy něčím jiným než ústředím StaBezi.

Grier a já jsme strnulým krokem vykročili přes rozlehlou šachovnicovou podlahu z mramoru a od sloupů se odrážel zvuk našich kroků. V ohromném prostoru lobby trvalo jen pár okamžiků zjistit, že nejsme sami. O sloup se opíral Nard Wernham a nejvíc ze všeho připomínal lasičku na střeše kurníku. Pracoval pod Grierem přede mnou, a pokud jsem mohl říct, byl to jediný člověk, kterého měl Grier snad rád i osobně. Wernham zaujal místo po Grierově boku, jako bych ani neexistoval, což mi vyhovovalo. Znímám Wernhamy tohoto světa a vím moc dobře, že nemám přitahovat jejich pozornost. Býval stejně jako Grier vojákem. Sloužil

na severu země v Poleadorském rajonu. Kdybyste mu koupili pití, začal by „vtipkovat“ o svém zapojení do šekiského masakru. Osobně jsem o tom pochyboval: tou dobou mu nebylo ani dvacet. Ale hodně se toho o člověku dozvíte už podle toho, na jakého člověka si hraje, a ve Wernhamově případě jsem pohrdal oběma.

„Jak se máš, bratře?“ zeptal se zvesela Wernham. „Vypadáš spokojeně.“

„Polib si,“ zamumlal Grier.

Wernham si odfrkl v předstíraném pohoršení.

„Svěř se mi, Griere,“ řekl s nápodobou účasti, kterou za ty roky vybrousil do podoby zhruba připomínající svoji předlohu.

„Dvojitý převěd ve Starém Baku,“ zavrčel Grier. „Prostřeli pro mě úplnou hostinu z těch nejhorších sraček, Wernham. Sedm zsranejch chodů.“

„Ach tak. Buď bez obav. Najdeš ho,“ odvětil Wernham. „A mimochodem. Jak moc máš rád bratra Southa?“

Zastavil jsem se. Stejně tak Grier. Wernham na mě hleděl lesklýma očima. Lasička vlezla do kurníku.

„Southa? Co tím myslíš?“ vyštěkl Grier.

„Předvolali ho nahoru,“ odpověděl Wernham. „Chce ho vidět Niemannová.“

Zaplavil mě pocit beztíže a panika, jakou může normálně vyvolat jen doktor se zachmuřeným výrazem a tichým hlasem.

„Mě?“ zašeptal jsem.

„Southa?“ řekl nevěřičně Grier.

„Přesně tak,“ přitakal Wernham. Ten chlap si v bolesti liboval. Divil jsem se, proč mu nehodila lano PolBez.

Grier mě probodával chladným, netečným pohledem.

„Nikoho takového neznám,“ pronesl. „Nikdy jsem neznal ani znát nebudu.“

A s tím odešel s hihňajícím se Wernhamem. „Myslel jsem si, že to řekneš.“ Připadalo mi, že se mi kosti proměnily ve vodu. Provalilo se, že jsem vyzval Smolnu k útěku? Představoval jsem si sedm nebo osm různých následných scénářů, a žádný z nich, ani ten nejhorší, nejšilenější a nejpara-

noidnější, nezahrnoval předvolání do kanceláře zástupkyně ředitele Státní bezpečnosti.

Co mi mohla Augusta Niemannová chtít?

ŘÍKALI JSME JÍ „ZÁSTUPKYNĚ“ ŘEDITELE, byla to ale jen formalita. Ředitel Státní bezpečnosti, Samuel Papalazarou mladší, byl už osmým rokem upoután na lůžko. A skutečně, v těch vzácných chvílích, kdy jsme se o něm v StaBezi bavili, jako bychom mluvili o mrtvém. Parlament ho z úcty k jeho rodině, jednomu z velkých zakládajících klanů Kaspické republiky, neodvolal, a tak Papalazarou dožíval takřka v bezvědomí ve své vile na pobřeží Kaspického moře a v konečných necitlivých prstů se mu hromadila nezměrná moc úřadu.

Augusta Niemannová byla proto nezpochybnitelnou hlavou Státní bezpečnosti ve všech ohledech kromě jména. Čekal jsem před její kanceláří a přemýšlel, jak by pro ni bylo snadné nechat mě zmizet. Sekretářka s velkým gustem datlila do terminálu. Odolal jsem pokušení nahnout se jí přes rameno a hledat slova „zatykač“, „poprava“ a „South“. Na stole zapraskal interkom a ozval se ženský hlas, hluboký, téměř aristokratický a hřmící: „Marto? Kde je South?“

Sekretářka Marta se bez výrazu zahleděla na interkom a pak začala koktavě vykládat, že pokud se zástupkyně ředitele podívá z okna, uvidí nejvyšší věž ministerstva zemědělství, což je (jak se Marta domnívá) zhruba jižní směr...

Odkašlal jsem si.

„To asi myslí mě,“ řekl jsem.

„RÁDA VÁS VIDÍM, SOUTHE,“ řekla zástupkyně ředitele, když jsem vstoupil do kanceláře.

To mě překvapilo.

„Och?“ hlesl jsem.

„Ano. Sekretářka mi hlásila, že vám chybí tak pět vteřin, než seskočíte ze střechy ministerstva zemědělství. Docela mě to urazilo.“

Niemannová byla mohutná žena, nedávná padesátnice s postavou wrestlera. Když o tom dnes přemýšlím, existoval typický „stabezácký obličej“. Zachmuřený, zaťaté čelisti, neustále naštvaný. Měl ho Grier a měla ho i Niemannová. V očích jí však zářilo něco, co Grier bezpochyby postrádal. Jistá veselost, skrytá hluboko pod pochmurným povrchem jako perla ve sněhu.

„Prosím, posaďte se.“ Pokynula k prázdnému křeslu před stolem. Niemannové kancelář sloužila za časů Grandhotelu Neftchilar jako svatební pokoj. Proto se chlubila fantastickým výhledem na nábřeží a prostorem, který Niemannová nikdy nemohla využít. Posadil jsem se a cítil se vydaný napospas, jako králík v otevřené krajině, daleko od nejbližší nory. Pomalu a rozvázně se posadila i Niemannová. Čekal jsem, až zazní první slovo, a měl jsem ošklivé tušení, že jím bude *Smolna*. Ukázalo se, že jsem se mylil.

„My jsme se zatím nesetkali, pokud se nepletu? Nebo snad na nějakém vánočním večírku?“ zeptala se Niemannová. Křečovitě jsem se zavrtěl.

„Ne. Tou dobou většinou nebyvám ve městě.“

„Případá mi, že vás znám,“ pokračovala. „Rozhodně je mi na vás něco povědomého. Postavte se.“

Musel jsem se postavit a otočit se o sto osmdesát stupňů tváří ke dveřím. Zachvátila mě touha uprchnout, ale ovládl jsem se.

„I ze zad se toho dá o člověku hodně říct, Southe,“ slyšel jsem říkat Niemannovou. „Například: Pokud to počasí dovolí, denně obědváte na bílé lavičce na nábřeží. Nosíte si modrou termosku s polévkou a sendviče. A i když je jídlo tak vzácné, stejně z nich odlámete kůrku a nakrmíte s ní racky. Jak mi to zatím jde, Southe?“

„Sedí to ve všech detailech, zástupkyně,“ odpověděl jsem.

„Víte, jak to vím?“ zeptala se.

„Mám představu, že zástupkyně ředitele Státní bezpečnosti má své zdroje.“

Zasmála se. Za jiných okolností by to nebyl nepříjemný zvuk.

„To rozhodně má. Myslíte si, že jsem na vás nasadila štěnice a sledovačku? Obrátila proti vám přátele? Dala vám kameru do ložnice, abych se mohla dívat, jak spíte?“

Ano, pomyslel jsem si. *To si myslím. Všichni si to myslí. Je to tak bezpečnější.*

„Ne, zástupkyně,“ řekl jsem. „Myslím si, že na nábřeží dohlédnete z okna kanceláře.“

Neviděl jsem jí do tváře, ale úsměv se dá přece i slyšet.

„Nejjednodušší vysvětlení je vždycky to správné, co myslíte, Southe?“

„Máte pravdu, zástupkyně.“

„Posadte se,“ vyzvala mě.

Znovu jsem se posadil. Niemannová listovala tenkou složkou na stole, jako by to byl obzvlášť nudný časopis v zubařské čekárně.

„Takže,“ řekla Niemannová. „Nikolaj Andrejevič South. Padesát tři let. Dvacet devět let služby. Člen strany. Ovšemže. Rozvedený.“

„Ovdovělý,“ přerušil jsem ji.

Niemannová mě probodla pohledem. Poklepala nehtem na složku.

„Tady se píše ‚rozvedený‘,“ oznámila, jako by to všechno vysvětlovalo.

Na okamžik jsem na rtech ucítil písek a sůl. „Zemřela,“ řekl jsem jí, „než byl rozvod formálně uzavřený. Utopila se.“

Z moře ji vytáhli studenou jako led a bílou jako sníh. Položili ji na písek a já se snažil, Bože, tolik jsem se snažil vdechnout do ní trochu života. Její oči na mě zíraly, ve smrti ohromené a zmatené, jako by nemohla uvěřit, že opravdu takto skončíme. *Co to děláš? zdálo se mi, že se ptá. To mě opravdu necháš jít? Udělej něco, Nikolaji. Udělej něco.*

„Strašné,“ zašeptala Niemannová.

„Děkuji,“ řekl jsem, trochu překvapený tou účastí.

„Jsou to státní dokumenty, můj Bože, snad nechci tak moc, když očekávám určitou přesnost,“ pokračovala Niemannová a napsala si poznámku: DISCIPLINÁRNÍ ŘÍZENÍ, REŠERŠÉR VE VĚCI SOUTHOVY MRTVÉ MANŽELKY.

Aha.

„Popojedem,“ navázala Niemannová. „Po třech letech povýšen na bezpečnostního agenta druhého stupně. Úctyhodné, možná až velkolepé. A pak, po vašem rozvodu...“

Zde se zastavila, škrtila perem a text opravila.

„Po vaší tragické ztrátě...“ Odmlčela se a poněkud teatrálním máchnutím složku zavřela.

„Nic. Vůbec nic. Jednou vás povýšili. A pak dvacet šest let na té samé pozici, na tom samém úseku. Vaše práce byla vždy přijatelná, ale ani o chlup lepší. Navštěvujete stranická setkání. Ale přesně to nezbytné minimum, které se od člověka ve vašem postavení očekává. Nikdo vás nikdy neslyšel, nezaslechl ani neviděl říct, udělat nebo pomyslet si cokoliv aspoň vzdáleně podvratného, a o tom bych věděla, Southe. Věřte mi.“

Znuděný nezájem se na okamžik vyostřil v něco nesrovnatelně víc zneklidňujícího.

„Kdybyste měl v hlavě zrádné myšlenky, už dávno bych je vypáčila ven a rozdupala. I kdybyste ničemu jinému na světě nevěřil, tomu věřte.“

Věřil jsem jí. Věřil jsem jí stejně, jako jsem věřil, že sedím zde, v téhle místnosti, a naslouchám jejím slovům.

„A přesto,“ řekla a z bohyně života a smrti se proměnila zpět na mou šéfovou, „každý váš nadřízený bez výjimky zaznamenal váš téměř hmatatelný nedostatek zápalu. Zdá se, že vám chybí ambice. Chybí vám vašeň. Chybí vám pýcha. Chybí vám konexe ve straně. A pokud nepočítám racky, chybí vám přátelé, aspoň co vím. Dřel jste víc než polovinu života v prťavé šedivé kanceláři, dělal to samé, co jste dělal jako mladý muž, a nedělal jste to o nic lépe.“

Zatočila se mi hlava. Byl můj pracovní výkon skutečně tak otřesný, že faktická hlava Státní bezpečnosti považovala za nutné na chvíli přestat ochraňovat národ a povolat si mě na kobereček?

„Zástupkyně...“ zamumlal jsem.

Niemannové hlas mě utnul, jako když nůž projede máslem.

„A pak, před čtyřmi dny. Na služební vývěsce se objeví oznámení. Volné místo, povýšení na bezpečnostního agen-

ta třetího stupně. A zatímco si prohlížím stovky přihlášek bystrých mladých zájemců, dychtivých po nových výzvách a příležitostech, připravených a čekajících, kdy budou moct položit život při obraně tohoto skvělého národa, spatřím jméno Nikolaje Andrejeviče Southa. Proč, ptám se, jste se po dvaceti šesti letech rozhodl, že si zasloužíte povýšení?“

Ano, proč?

Dobře si na to ráno vzpomínám. Neuváženě jsem se podíval na stolní kalendář a jako střela mě zasáhlo neuvěřitelné zjištění, že Olesja je už dvacet let mrtvá. A uvědomil jsem si, že dalších dvacet let takto nemohu přežít. Něco se musí změnit.

„Zástupkyně, ta přihláška byl jen takový chvilkový nápad,“ řekl jsem. „Neočekával jsem, že by ji někdo vůbec zvažoval. Omlouvám se. Prosím, považujte mou přihlášku za staženou.“

Niemannová složila ruce pod bradou.

„Ale, ale. To není tak jednoduché. Dostal jste se mi do zorného pole, Southe. A to je velmi nebezpečné místo.“

„Nejsem si jist, zda rozumím,“ špitl jsem.

„Protože když už jsem si vás všimla, rozhodla jsem se, že pro vás najdu využití. Mám pro vás práci,“ řekla Niemannová.

Teď už jsem nechápal vůbec nic. Copak mě *verbovala*? Samotná zástupkyně ředitele?

„Jakou práci?“ zeptal jsem se a k vlastnímu překvapení jsem ve svém hlase zaslechl stopy vzrušení. Ani to neznělo jako můj hlas.

„Takovou, na kterou je zatraceně těžký někoho sehnat,“ odpověděla.

„Nebezpečnou?“ zeptal jsem se znovu, a i když je tomu těžké uvěřit, srdce mi při té myšlence poskočilo.

Ne že bych v životě postrádal nebezpečí. Stačilo by říct něco špatného špatnému člověku, a měl bych za krkem PolBez jako kdokoliv jiný. Ale zdálo se, že Niemannová mi nabízí možnost být zabit za stát, nikoliv státem. A to byl podstatný rozdíl. Od jistého věku má muž neodbytné nutkání jezdit příliš rychle silnými auty, skákat padákem z letadel, nebo něco jiného, co s podobnou pravděpodobností

může skončit nepřirozenou smrtí. Po celých osmnáct let od čistky ve StaBezi jsem se zdokonaloval v umění nepřítahovat pozornost, netlačit se k něčemu příliš nebezpečnému. Zkrátka, téměř dvacet let jsem se snažil vyhnout přesně tomuto křeslu v právě této místnosti.

A přesto, když jsem tam tehdy seděl, náhle mi přišla myšlenka nebezpečné práce v terénu neodolatelně přitažlivá. Myslím, že za obnoveným smyslem pro povinnost byl pohled na bezvládná těla Sheeny a Yasmin Pariových, zahubená falešnými sliby Stroje. Vrátil jsem se do boje. Rychle jsem si v duchu připomněl probíhající operace StaBezi a zkusil odhadnout, co se mnou Niemannová zamýšlí. Mohlo by to být vyšetřování údajné infiltrace azíckých bojovníků do armády? Kontaktování prohumanistických skupin v Americe nebo v Evropě? Perští překupníci drog? Arménští disidenti? Jožik?

Ale Niemannová zavrtěla hlavou.

„Ne. Nebo aspoň... ne tak, jak si možná myslíte,“ vysvětlovala. „Samotná práce je docela snadná. Ale je to ten druh práce, kde můžete po pár nevydařených měsících skončit v temné místnosti, před řadou mužů, jimž nevidíte do tváře a kteří vám pokládají otázky, na které neexistuje správná odpověď. Ale pokud se vám bude dařit? Řádně si u mě zvednete reputaci. A to není málo. Vlastně je to momentálně jedna z tvrdších měn. Rozumíte tomu?“

Vůbec jsem netušil, k čemu to směřuje.

„Rozumím,“ zalhal jsem.

Souhlasně přikývla.

„Proč já?“ zeptal jsem se.

Niemannová se opřela.

„Protože potřebuji někoho postradatelného. Někoho, kdo není, a ani se netváří, že by byl, loajální nějaké frakci uvnitř strany. Někoho, kdo bude bez ptaní poslouchat rozkazy. A protože jsem tak sentimentální, někoho, komu už nezbyla žádná rodina. Potřebuji někoho, kdo nebude nikomu chybět.“

„Aha,“ řekl jsem. „V tom případě jsem poněkud překvalifikovaný.“

Usmála se na mě, možná mile, nebo jen lítostivě.

Vzala mou složku a smetla ji do šuplíku, jako by se zbavovala smetí.

„S touhle složkou jsem skončila. Stejně to byla nuda.“

Vytáhla jinou složku, tentokrát červenou, a položila ji přede mě.

„A teď tahle,“ pronesla zástupkyně ředitele a v očích jí blýsklo. „Plná napětí a tajemna, Southe.“

Vzal jsem si složku a otevřel ji. A první věc, kterou jsem viděl, byla fotografie.

Byl to muž, necelých čtyřicet let. Pohledný, s královsky protáhlými rysy římského císaře. Byl plešatý, a tak nic nemohlo zakrýt ohromnou fialovou jizvu, jež mu hyzdila spánek u levého oka.

Byl mrtvý.

A byl to také, jak jsem s ohromením zjistil, Paulo Xirau.